

Siikajoella etsitään keinoja tasapainottaa kunnan taloutta eli käytännössä etsitään säästökohteita. Säästökohteiksi on valikoitunut mm. kouluverkko.

Tasapainottamisen keinoja halutaan löytää leikkaamalla, mutta keinoja ei ole löytynyt kannustamiseen investointien kotiuttamiseksi Revonlahdelle. Vain keppiä, ei porkkanaa. Kritiikin esittäminen tässä tilanteessa tuntuu väistämättömältä velvollisuudelta.

Siikajoen hyvinvointisuunnitelma vuosille 2023–2025 on hyväksytty 25.1.2024. Lapset, nuoret ja perheet ovat keskiössä. Hyvinvointisuunnitelman hyväksymisestä on kulunut vain kolme kuukautta. Nyt esitetään kouluverkon rajua leikkaamista. Kunnassa on laadittu myös maankäyttöstrategia, jonka valtuusto on hyväksynyt 28.2.2019. Maankäyttöstrategiassa on pohdittu ja analysoitu myös Revonlahtea. Mistä johtuu, että maankäyttöstrategiassa esitetyjä toimenpiteitä ei ryhdytä toteuttamaan Revonlahdella? Maankäytön kehittäminen junnaa nyt Revonlahdella täysin paikallaan. Selvityksiä ja strategioita tehdään päätöksenteon tueksi, mutta niitä ei kuitenkaan käytetä päätöksenteon perusteina. Investointeja ei ole Revonlahdelle haluttu osoittaa, vaikka Revonlahdella olevat tuulivoimat tuottavat Siikajoelle miljoonaluokan kiinteistöverot. Revonlahdelle kohdistuvat myös tuulivoimaloiden haitat. Olisi vähintään kohtuullista, että Revonlahden käynnistettäisiin, päätöksenteossa jo vuosia sitten hyväksytyt, maankäyttöstrategian mukaiset toimet.

Tulevaisuustyöryhmän raportti ei ole kouluverkkoselvitys. Kouluverkon muutoksista ei ole tehty lapsivaikutusten arviointia, vaikka sen pitäisi olla osa normaalia kunnan toimintaa. Hallintolain 41 § täytyy ottaa päätöksenteossa huomioon ja osallisia täytyy kuulla. Lapsivaikutusten arviointi on jäänyt tekemättä, ja säästötoimenpiteitä vertailtaessa ei ole otettu huomioon todellisia koulujen lakkauttamisista aiheutuvia välillisiä kustannuksia. On tehty erittäin karkea prosenttikorotus kuljetuskustannuksiin, minkä ei voi katsoa olevan riittävä selvitys kustannusvaikutuksiin.

Hyvin toimivaa ja taloudellisessa vertailussa erittäin hyvin ansioitunutta Revonlahden koulua esitetään lakkautettavaksi. Miten Paavolan koulun korvaaminen uudisrakennuksella saatiin laskettua järkeväksi investoinniksi? Ruukin yhtenäiskoulu oli jo valmistunut, kun Paavolan investoinnista päätettiin. Syntyvyystilastot ovat olleet jo vuosien ajan tiedossa. Syntyvyys pienenee ja väkiluku laskee. Ruukin yhtenäiskouluun olisi mahtunut jo tuolloin, kunnalta saatujen tietojen mukaan, Paavolan oppilaat. Revonlahden koulun lakkauttamista taas perustellaan sillä, että kaikki kunnan perusopetuksen oppilaat mahtuvat Ruukin yhtenäiskouluun. Epäloogista, ristiriitaista, tempoilevaa ja ennakoimatonta päätöksentekoa. Hyvä hallinto loistaa poissaolollaan.

Kouluverkon supistamiseen liittyen on saatavilla runsaasti poikkitieteellistä aineistoa akateemisista julkaisuista ja raporteista. Kouluverkkomuutoksilla on tilastollista merkitystä, kun tarkastellaan negatiivisia elinvoimavaikutuksia. Esille nousee lisääntyvä lähtömuutto, heikkenevä työllisyys- ja työpaikkakehitys sekä

koulutusmenojen odotettua heikompi kehitys. Toisin sanoen kunnat tuskin koskaan saavuttavat niitä säästöjä, mitä kuviteltiin saavutettavan kouluverkkomuutoksilla. Päinvastoin kouluverkon supistaminen saa aikaan ennakoimattomia menoja ja kylien supistumisen kierre sinetöidään.

Tulevaisuustyöryhmän raportista käy ilmi, että Revonlahden koulun menot oppilasta kohti ovat kunnan viidestä koulusta pienimmät. Revonlahden koulun oppilasmäärä on toimiva sekä taloudellisesti, että opetuksen laadun kannalta. Koulun kiinteistö on vanha, mutta toisaalta varsinaisia akuutteja ongelmia ei kiinteistössä ole. Koulurakennus on terveellinen, turvallinen ja helposti saavutettava. Gummeruksen koulukiinteistön on kerrottu olevan teknisen käyttöikänsä päässä. Revonlahden koululla on vanhat isot luokat ja oppilasmäärää olisi mahdollista kasvattaa esimerkiksi Gummeruksen koulun oppilaille. Maailma muuttuu ja vanhemmat osaavat antaa turvalliselle, rauhalliselle ja inhimillisen kokoiselle koululle sille kuuluvan arvon. Väite siitä, etteikö koulu vaikuttaisi muuttopäätökseen on järjetön. Opetuksellinen laatu oppilaille ja elämänlaatu kyläyhteisölle on kyläkoulumme tärkein merkitys. Koululla harrastavat kaiken ikäiset. Erityisesti harrastusten loppuminen koskettaa lapsia ja nuoria, joilla ei ole mahdollisuutta liikkua autolla harrastusten pariin.

Laadukkaasti ja riittävän ajoissa toteutetut kouluverkkoselvitys ja lapsivaikutusten arviointi olisivat voineet tarjota mahdollisuuden aidosti vuorovaikutteiseen prosessiin talouden tasapainottamiseksi kouluverkon osalta. Olisi ollut aikaa ja mahdollisuuksia osallistaa laajasti asiantuntijoita ja asukkaita, toisin kuin nyt on tehty. Epämääräisellä valmistelulla ja siitä seuraavilla päätöksillä on erittäin haitalliset vaikutukset kunnan pitkän aikavälin taloudenhallintaan ja hallinnon läpinäkyvyyteen. Selkeää, kattavaa, ajantasaista, luotettavaa ja tarkoituksenmukaista tietoa pitää olla helposti saatavilla kunnan verkkosivuilla. Kunnan viranhaltijoilla ja poliitikoilla ei ole siihen yksinoikeutta. Hallintolaki asettaa viranomaiselle velvollisuuden selvittää asiaa riittävästi ennen asiasta päättämistä. Erityisesti tämä korostuu haavoittuvassa asemassa olevien kohdalla, kuten lapset.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskuksen vuonna 2022 tekemä julkaisu "Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutuminen kouluverkon muutoksissa ja muutosten vaikutukset alueiden elinvoimaan" ([Linkki julkaisuun](#)) avaa erinomaisesti luvussa 6. niitä vaatimuksia ja velvoitteita, jotka kohdistuvat kuntapäätäjiin kouluverkon muutoksessa. Lapsen edun ensisijaisuus, joka leikkaa läpi koko hallinnon, edellyttää lapsivaikutusten arviointia. Vaikutusten arviointi ei ole harkinnan varainen, vaan sille on vahva oikeudellinen velvoite. YK:n lapsen oikeuksien komitean mukaan arvioinnin vähimmäisvaatimuksena on käyttää lapsen oikeuksien sopimusta ja varmistaa erityisesti, että arvioinnit perustuvat sopimuksen (lapsen oikeuksien yleissopimus) yleisperiaatteisiin. Lasten osallisuus ja kuuleminen on tärkeä osa lapsivaikutusten arviointia. Velvoite kuulla lasta häntä koskevan päätöksen valmistelussa tulee Suomen perustuslaista sekä lapsen

oikeuksien sopimuksesta. Näitä velvoitteita ei voi ohittaa. Samoin kuntalaki, hallintolaki ja perusopetuslaki korostavat osallisuuden ja kuulemisen merkitystä.

Lapsivaikutusten arviointi ei koske ainoastaan uudistuksen suunnitteluvaihetta, vaan arviointi tulee tehdä kolmiportaisesti: Ennakoarviointi (suunnitteluvaihe), prosessiarviointi (toimenpidevaihe) ja seuranta-arviointi (vaikutusvaihe). Arviointien tekemättä jättäminen rikkoo edellä mainittujen lakien ja sopimusten lisäksi terveydenhuoltolain 12 §, perusopetuslain 3 a§, lukiolain 2.2 § ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 2.2 §. Opetukseen liittyvä lainsäädäntö korostaa lapsivaikutusten arvioinnin merkitystä kouluja ja opetusta koskevassa päätöksenteossa. Näiden lisäksi sosiaalihuoltolain 9 § ja 10 § velvoittavat nimenomaan kuntia toimimaan lasten ja nuorten hyvinvointia edistään ja turvaten. Sosiaalihuoltolain 7 § velvoittaa kuntia hyödyntämään sosiaalihuollon asiantuntijuutta palveluita kehitettäessä.

Kunnanjohtaja totesi Revonlahden koululla 29.4.2024 kuulemistilaisuudessa, että lapsivaikutusten arviointi tullaan tekemään ennen päätöksentekoa. Päätöksen tekeminen on aikataulutettu 13.6.2024 valtuuston kokoukseen. Näin suureen muutokseen liittyvä arviointi, jonka tekemiseen tarvitaan useiden eri alojen asiantuntijoiden lausunnot ja näkemykset sekä kannanotot, ei ole mahdollista nykyisellä aikataululla. Alussa mainitusta julkaisusta löytyy 21 kohtainen lista arviointikysymyksistä, joita lapsivaikutusten arvioinnissa tulisi soveltaa. Tämä lista ei ole tyhjentävä tai hierarkkinen, vaan esimerkinomainen näkemys niistä seikoista, jotka tulisi ottaa huomioon. Lapsivaikutuksen arviointia tehdessä ei pitäisi tehdä ainoastaan riittäviä selvityksiä vaan tulisi tosiasiallisesti selvittää mahdollisimman monipuolisesti vaikutukset, jotka kohdistuvat suoraan tai välillisesti lapsiin.

Kaikille sidosryhmille ja asianosaisille täytyy taata tasa-arvoiset mahdollisuudet saada tietoa ja tulla kuulluksi. Poliittiseen valmisteluun ja julkisten palveluiden suunnitteluun täytyy olla niiden eri vaiheissa mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua. Osallistumiseen tulee olla riittävästi aikaa. Lisäksi pitää tehdä erityisesti työtä sen eteen, että tavoitetaan kaikkien haavoittuvimmassa asemassa olevat, kuten lapset. Heidät tulee kuulla ja heidän asemansa on otettava aina ensisijaisesti huomioon heitä koskevassa päätöksenteossa. Samalla on vältettävä, ettei kenellekään tule muihin nähden kohtuutonta vaikutusvaltaa. Miksi osa kunnan talouden tasapainottamisen toimenpiteistä on rajattu lähtökohtaisesti tarkastelun ulkopuolelle? Hallintolain mukaan päätös on aina perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Apulaisoikeuskanslerin linjauksen mukaan päätöksen perusteleminen on eräs viranomaiselle kuuluvista hallinnon keskeisimmistä vaatimuksista. Perustelujen esittämättä jättäminen on mahdollista vain laissa säädetyissä poikkeustapauksissa.

Siikajoen päätöksenteko ja päätöksenteon valmistelu ei täytä hallintolain säädöksiä. Kunnanhallituksen 8.4.2024 129 § pöytäkirjasta käy yksiselitteisesti

ilmi, että vaikutustenarviointeja esitetyille toimille ei ole tehty. Talouden tasapainottamisohjelmasta on kuitenkin tarkoitus päättää valtuuston 13.6.2024 pidettävässä kokouksessa. Viranomaisen on selvittämisen riittävyden varmistamiseksi huomioitava päätettävästä asiasta olennaiset seikat. Vaikutustenarviointi ei ole vain jälkikäteisestä raportointia vaan selvittämistä, arviointia ja perustellun näkemyksen esittämisestä myös etukäteen päätöksenteon tueksi.

Revonlahti tuntuu tällä hetkellä saavan saattohoitoa. Pelkkä toivominen ja kyläläisiltä kysyminen ei riitä Revonlahden kehittämisessä. Siinä tarvitaan kunnan aktiivista panosta. Siikajoki on omanlaisensa sekoitus kaupungin läheistä maaseutua ja ydinmaaseutua. Kuitenkin niin, että saavutettavuus, erityisesti Revonlahdella on hyvä, sen erinomaisen sijainnin vuoksi. Ouluun ja Raaheen pääsee turvallisesti, vaivattomasti ja nopeasti valtatie 8 pitkin. Miten Revonlahden sijaintia kahden kaupungin välissä ei saada kunnassa mitenkään hyödynnettyä? Miksi kunnalta ei löydy aitoa innostusta ja rahaa ammattilaisen palkkaamiseen kehittämispuolelle? Yleensä on näin, että tarvitaan taloudellinen alkupanos, että saadaan tuottoa. Toivomalla ei tapahdu mitään. On olemassa myös maapoliittisia keinoja, missä kunnan taloudellinen panostus tulee maksuun vasta myöhemmin, kun investointi tai muu asetettu velvoite on täyttynyt. Taloudellista riskiä ei kunnalle aiheudu.

Revonlahdella omakotitalot menevät kaupaksi hyvin. Vanhat pientilat pitäisi myös saada kiertoon. Tarjotaan keppiä niille, jotka pitävät tilaa asumattomana tai olemattomalla käytöllä. Olisi myös ilmastoteko saada käyttöön olemassa olevat rakennukset. Kunnan maaomistuksen lisääminen jokivarren tuntumassa, hyvillä rakennuspaikoilla on tärkeää. Asemakaavatontit hyvällä paikalla ovat tietyille kohderyhmälle ykköstoive rakentamiseen, kun taas toiset hakevat maalaismaista tunnelmaa ja mahdollisuutta esimerkiksi pienimuotoiseen eläintenpitoon. Hevosurheilukeskuksella on oma tärkeä merkityksensä harrastajien parissa ja sen vetovoimatekijät pitäisi huomioida kaavoituksessa.

Tulevaisuuteen pitäisi katsoa tavoitteellisesti ja tehdä tulevaisuuteen katsovaa politiikkaa. Pitäisi kyetä päättämään missä Siikajoki haluaa olla hyvä ja mennä kohti sitä. Kuntastrategiasta, mistä tämän timanttisen ajatuksen pitäisi löytyä, sitä ei löydy. Kuntastrategia voisi olla sivun mittainen, jos siitä löytyisi tämä kirkastettu näkemys kunnan tulevaisuudesta ja siihen olisi todella paneuduttu.

Revonlahden koulun vanhempainyhdistys ry

Tuula-Mari Kurikka, puheenjohtaja